tatio in hoc codice pariter atque in F. plerumque omissa est. Exempla tamen, excepto libro duodecimo, nunquam desunt. Vel minutis rebus hic codex cum F. consentit, sed inde a septimo libro scriba festinans permulta omisit, quae in F. et D. apparent.

Codex post annum 1810 exaratus est. (WILSON 151.)

409.

Lit. Bengal. Charta Ind. Foll. 50. Long. 15. Lat. 3. Linn. usque ad fol. 28. 4. postea 5.

Idem opus. (F.) Codex, in paranda editione non collatus, recensionis recentioris textum satis bonum continet.

Lib. I. fol. 7[a]; II. fol. 13[a]; III. fol. 21[b]; IV. fol. 25[b]; V. fol. 31[b]; VI. fol. 36[a]; VII. fol. 40[b]; VIII. fol. 45[b]; IX. fol. 47[b]; X. fol. 48[b]; XI. fol. 50[a]; XII. fol. 50[b].

Codex post annum 1810 exaratus est. (MILL 16.)

410.

Hujus voluminis folia 22–144. (linn. 7, 8.) octavum librum grammaticae a *Hemachandra* compositae, *linguam Prákriticam* tractantem, continent. (A.) Incipit: अथ प्राकृतं ॥ अथशब्द आनंतर्यार्थोऽधिकारार्थश्च । प्रकृतिः संस्कृतं · तत्र भवं तत आगतं वा प्राकृतं । संस्कृतानंतरं प्राकृतमधिक्रियते । संस्कृतानंतरं च प्राकृतस्यानुशासनं · सिद्धसाध्यमानभेदसंस्कृतयोर्नेरेव तस्य लक्षणं । न देश्यस्येति ज्ञापनार्थं । संस्कृतसमं तु संस्कृतलक्षणेनैव गतार्थं । प्राकृते च प्रकृतिप्रत्ययलिंगकारकसमाससंज्ञादयः संस्कृतवद्वेदितव्याः । लोकादिति च वर्तते । तेन ऋॠऌॡऐऔङञशषविसर्जनीयप्लुतवर्जो वर्णसमाम्नायो लोकादवगंतव्यः । ङञौ स्ववर्गसंयुक्तौ भवत एव । ऐदौतौ च केषांचित् । कैतवं कैअवं । सौंदर्यं सौंअरियं । कौरवाः कौरवा । तथा अस्वरं व्यंजनं द्विवचनं चतुर्थीबहुवचनं च न भवति ॥ १

Liber in quatuor capita divisus est, quorum primus aphorismos 271, secundus 217, tertius 180, quartus 446. continet. Isque numerus regulas a Vararuchi traditas (487.) longe superat. Usus quidem est Hemachandra Vararuchis grammatica, ita tamen ut regulas permultas adderet, saepissime ad singula tantum vocabula spectantes, et exemplorum numerum ingentem de suo depromeret. In libro primo 20. tantum aphorismos reperi, quae cum Vararuchi ad literam congruerent; longe major vero numerus eorum est, in quibus illius verba paulum immutata sunt. Idem dialectos Prákriticas inferiores uberius tractavit.

Cap. I, 1–175. (fol. 40[a].) de mutatione vocalium. I, 176–II, 173. (fol. 65[a].) de mutatione consonantium. II, 174–217. (fol. 69[a].) de particulis. III, 1–134. (fol. 86[b].) de declinatione. III, 135–IV, 261. (fol. 113[b].) de verbo. IV, 262–287. (fol. 116[a].) de dialecto Ṣaurasenica. IV, 288–303. (fol. 119[a].) de dialecto Mágadhica: *Ata et sau puṅsi Mágadhyám* ॥ २८८ ॥ मागध्यां भाषायां सौ परेऽकारस्य एकारो भवति पुंसि पुंलिंगे । एष मेष एशे मेशे । एशे पुलिशे । करोमि भदंतः करेमि भंते ॥ अत इति किं । णिही । कली । गिली ॥ पुंसीति किं । जलं ॥ यदपि 'पोराणमद्धमागहभासानिअयं हवइ सुत्तं' इत्यादिनार्षस्यार्धमागधभाषानियतत्वमाम्नायि वृद्धैस्तदपि प्रायोऽस्यैव विधानात् न वक्ष्यमाणलक्षणस्य । कयरे आगच्छइ शे तारिसे दुक्खसहे जिएंदिए । इत्यादि ॥ · *Rasor laṣau* ॥ २८९ ॥ मागध्यां भाषायां रेफस्य दंत्यसकारस्य च स्थाने यथासंख्यं लकारस्तालव्यः शकारश्च भवति ॥ र । नले । कले ॥ स । हंशे । शुदं । शोभणं ॥ उभयोः । शालशे । पुलिशे । लहशवशनमिलशुलशिलविअलिदमंदाललायिदंहियुगे । वीलयिणे पक्खालदु मम शयलमवय्ययंवालं[1] ॥ *Sashoḥ saṁyoge so 'ríshme* ॥ २९० ॥ मागध्यां भाषायां सकारसकारयोः संयोगे वर्तमानयोः सो भवति । ग्रीष्मशब्दे तु न भवति । ऊर्ध्वलोपाद्यपवादः ॥ स । पस्खलदि । हस्ती । वुहस्पदी । मस्कली । विस्मये ॥ ष । शुस्कदालुं । कस्टं । विस्णुं । शस्यकवले । उस्मा । निस्फलं । धनुस्खंडं ॥ अग्रीष्म इति किं । गिम्हवाशले ॥ *Ṭṭashṭhayoḥ sṭaḥ* ॥ २९१ ॥ द्विरुक्तस्य टस्य षकाराक्रांतस्य ठकारस्य च मागध्यां भाषायां सकाराक्रांतः टकारो भवति ॥ ट्ट । पस्टे । भस्टालिका । भस्टिणी ॥ ष्ठ । सुस्टुकदं । कस्टं । कोस्टागालं ॥ *Stharthayoḥ staḥ* ॥ २९२ ॥ स्थर्थे इत्येतयोः स्थाने मागध्यां सकाराक्रांतस्तो भवति ॥ स्थ । उवस्तिदे । शुस्तिदे ॥ र्थ । अस्तवती । शस्तवाहे ॥ *Jadyayám yaḥ* ॥ २९३ ॥ मागध्यां जद्ययां स्थाने यो भवति ॥ ज याणदि । यणवदे । अय्युणे । दुय्यणे । गय्यदि । गुणवय्यिदे ॥ द्य । मय्यं । अय्य किल विय्याहले आगदे ॥ य । यादि । यथाशलूवं । याणवत्तं ॥ यदि यस्य यत्वविधानमादेर्यो ज इति बाधनार्थं ॥ *Nyaṇyajñañjám ñnaḥ* ॥ २९४ ॥ मागध्यां न्यण्यज्ञञ्ज इत्येतेषां द्विरुक्तो ञो भवति ॥ न्य । अहिमञ्ञुकुमाले । अञ्ञदिशं । शामञ्ञगुणे । कञ्ञकावलणं ॥ ण्य । पुञ्ञवंते । अवम्हञ्ञं । पुञ्ञाहं । पुञ्ञं ॥ ज्ञ । पञ्ञाविशाले । शव्वञ्ञे । अवञ्ञा ॥ ञ्ञ । अञ्ञली । धणञ्ञए । पञ्ञाले ॥ *Vrajo jaḥ* ॥ २९५ ॥ मागध्यां व्रजेर्जकारस्य ञ्ञो भवति । यापवादः । वञ्ञदि ॥ *Chhasya ṣcho 'nádau* ॥ २९६ ॥ मागध्यामनादौ वर्तमानस्य छस्य तालव्यशकाराक्रांतश्छो भवति ॥ गश्च गश्च । उश्चलदि । पिश्चिले । पुश्चदि ॥ लाक्षणिकस्यापि । आपन्नवत्सल आवन्नवश्चले । तिर्यक् प्रेक्षते तिरिच्छि पिच्छइ तिरिश्चि पेस्कदि ॥ अनादाविति किं । छाले ॥ *Kshasya ⌄kaḥ* ॥ २९७ ॥ मागध्यामनादौ वर्तमानस्य क्षस्य ⌄को जिह्वामूलीयो भवति ॥ य⌄के । ल⌄कसे ॥ अनादावित्येव । खययलहला ॥ *Skaḥ prekshácháchakshoḥ* ॥ २९८ ॥ मागध्यां प्रेक्षेराचक्षेश्च क्षस्य सकाराक्रांतः को भवति । जिह्वामूलीयापवादः ॥ पेस्कदि । आचस्कदि ॥ *Tishṭheṣ chishṭhaḥ* ॥ २९९ ॥ मागध्यां स्थाधातोर्यस्तिष्ठ इत्यादेशस्तस्य चिष्ठ इत्यादेशो भवति ॥ चिष्ठदि ॥ *Avarṇád vá ñaso ḍáhaḥ* ॥ ३०० ॥ मागध्यामवर्णात्परस्य ङसो डित् आह इत्यादेशो वा भवति ॥ हगे न ईदिशाह कम्माह काली । भगदत्त-

[1] Hanc gáthám Sanscritice ita verterim: रभसवशनम्रसुरशिरोविकलितमंदारराजिद्युगः । वीरजिनो प्रक्षालयतु मम सकलमवद्यजंवालं ॥